

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційне дослідження М. О. Мороз
«Теоретичні та методичні основи формування професійної
компетентності майбутніх учителів музики в процесі фахової
підготовки у педагогічному коледжі», подане на здобуття наукового
ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 - теорія і методика професійної освіти**

Сучасне суспільство перебуває в умовах інформаційної глобалізації та технологізації, що сприяє інтеграції видів мистецтва на шляху духовного збагачення особистості. Виникає потреба в посиленні об'єктивної уваги до мистецької та психолого-педагогічної освіти, однією із складових якої є фахова підготовка майбутнього вчителя музики. Саме вона може збагачувати освітній простір новим підходом у трактуванні філософських, музикознавчих, педагогічних ідей і водночас уможлиблює гуманізацію освітньої системи.

Професійна компетенція майбутніх фахівців-музикантів вимагає наявності як спеціальних базових знань та вмінь, так і особистісних якостей, які визначають інваріантні компоненти професіоналізму та сприяють успіху в професійній діяльності, яку доцільно розглядати як об'єктивний результат вирішення культурологічної місії.

На сучасному етапі розвитку музично-педагогічної освіти суспільство потребує підготовки фахівців, здатних реалізувати можливості комплексу видів мистецтва у вихованні молоді особистості. Майбутній вчитель має стати справжнім джерелом мистецької культури, організатором високохудожніх просвітницьких заходів, проявляючи позитивні мотивації до особистісного розвитку в контексті обраної професії, що підвищує результативність його фахової підготовки. Реформування мистецької освіти в Україні здійснюється сьогодні за ідеями особистісно-орієнтованого навчання, що передбачає індивідуальний розвиток кожної особистості та її творчу самореалізацію. Стрижнем сучасної освіти є розвиваюча, культуротворча домінанта, що спирається на національний потенціал держави, на її культурну спадщину, моральні та духовні цінності народу. Тому дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів музики є своєчасним і дуже актуальним, що доведено дисертанткою ґрунтовно і кваліфіковано. Як педагог-

дослідник з великим досвідом роботи у педагогічному коледжі М. О. Мороз на основі вивчення та аналізу літературних джерел, практичної діяльності і стану професійної підготовки майбутніх фахівців у цьому напрямку, чітко виявила суперечності змісту та організації навчання, змістовно сформуvala концепцію дослідження, загальні і часткові теоретико-методологічні і теоретико-емпіричні гіпотези, коректно визначила об'єкт і предмет дослідження.

Обґрунтовуючи теоретико-методологічні основи наукового пошуку, дослідниця враховує філософські, музикознавчі, психологічні та педагогічні ідеї, що відображають сучасні уявлення про особливості підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів у сфері музичного мистецтва. Заслуговує позитивної оцінки підхід до визначення сукупності методів дослідження та експериментальної бази.

Структура дисертації є науково обґрунтованою і відображає логічну послідовність позиції автора.

У першому розділі **«Методологічні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів музики»** М. О. Мороз кваліфіковано аналізує зміст та особливості професійної підготовки майбутніх фахівців у системі педагогічної та мистецької освіти, визначає основні професійні компетенції та особливості формування, розглядає низку науково-методологічних підходів, які допомагають творчій реалізації їх особистісного потенціалу. Особливу увагу дисертантка звертає на культурологічний та етнопедагогічний підходи як теоретико-методологічну основу стратегії формування професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Продуктивністю відзначається теоретико-методична позиція дисертантки щодо вивчення та узагальнення освітніх моделей і парадигм різних історичних епох, які відображають специфіку стану систем глобальної освіти. Цікаво окреслено сукупність базових наукових підходів до формування професійної компетентності майбутніх фахівців, що сприятиме креативному впровадженню та реалізації інноваційних освітніх технологій.

Важливу роль удосконалення концептуальної репрезентативності

дослідження мають результати кваліфіковано виконаного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду з проблеми формування професійної компетентності майбутнього вчителя мистецьких дисциплін.

Обґрунтованим і вірним є висновок дисертантки про те, що в реаліях сучасної української системи освіти, важливо покласти в основу її стратегії підвищення гнучкості форм і методів навчання; забезпечити пріоритет міждисциплінарно-інтегрованих вимог до результату освітнього процесу.

Другий розділ **«Теоретичні основи фахової підготовки майбутніх учителів музики у педагогічному коледжі»** розкриває теоретичний потенціал дослідження, категоріальний аналіз понять «професійна компетентність», «професійна компетентність учителя музики», «фахова підготовка вчителя музики у педагогічному коледжі» [с. 132, 136, 142]. Визначається значимість цих понять у контексті педагогічної та музикознавчої компетентностей. Утворення власного термінологічного поля в галузі педагогічної освіти є важливим науковим здобутком дослідниці, оскільки значно розширює межу теоретико-педагогічної інтерпретації нововведених понять.

Глибоке теоретичне підґрунтя отримали також виокремлені виховні функції вчителя музики в школі як провідника музичної культури взагалі. Готовність до музично-педагогічної діяльності на основі комплексу знань, умінь, навичок і творчих якостей майбутнього фахівця виступає як провідний узагальнюючий цикл, що спрямовують навчальний процес у потрібному напрямку.

Важливо те, що дослідниця трактує його не як частку чи локальний аспект підготовки, а як феномен іманентної сутності становлення майбутнього фахівця, як детермінанту творчо-цілісної результативності педагогічних дій.

Третій розділ **«Концептуальні положення формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки у педагогічному коледжі»** повністю присвячений розгляду побудови структури професійної компетентності майбутніх учителів музики, визначенню й обґрунтуванню критеріїв, показників та рівнів її сформованості, визначенню принципів моделювання педагогічних ідей. Після розгляду методологічних та

концептуальних підходів до розробки моделі, автор логічно обґрунтовує педагогічну систему цієї моделі, яка спрямована на максимальну актуалізацію та реалізацію необхідних функцій майбутнього вчителя музики в освітньому процесі.

Доречно підкреслити, що концептуальна модель формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки у педагогічному коледжі відзначається внутрішньою цілісністю, логікою, науковою грамотністю. Її структура, яка вміщує чотири блоки, достатньою мірою науково обґрунтована й аргументована. Водночас можна погодитися з автором, який приходить до важливого висновку, що моделювання цього процесу зумовлює необхідність розробки відповідної методики експерименту та перевірки ефективності розробленої моделі.

Аналіз змісту четвертого розділу дисертації дозволяє стверджувати, що автором змодельовано навчально-методичне забезпечення педагогічного процесу на основі розроблених педагогічних умов, запропоновано інноваційні напрямки методики, які охоплюють професійно-інформаційне середовище та особистісно-орієнтований підхід.

При викладі матеріалу цього розділу автор переконує, що формування професійної компетентності майбутніх фахівців у педагогічному коледжі забезпечується шляхом упровадження цільових розвивальних програм.

У наступному розділі слід позитивно оцінити ефективність і дієвість методики проведення педагогічного експерименту на інформаційно-теоретичному, науково-методичному, процесуально-діяльнісному етапах її впровадження. Важливою ознакою дослідно-експериментальної роботи є ствердження принципів ознак правомірності теоретичних та методичних надбань, педагогічних технологій, про що свідчить формувальний етап експерименту.

Заслуговує на позитивну оцінку експериментальна перевірка ефективності формування професійної компетентності майбутніх учителів музики, результати якої викладено у п'ятому розділі дисертації (ст. 337-401).

Дисертантка простежує динаміку успішності респондентів у

контрольних та експериментальних групах до та після експерименту. Вона переконливо доводить, що в порівнянні з традиційними методами організації навчального процесу професійна підготовка з використанням концептуальної моделі шляхом реалізації відповідної методики має значні переваги. Статистична перевірка результатів експерименту свідчить про надійність одержаних змін на формувальному етапі.

Експериментальні матеріали систематизовано в 42 таблицях та в 11 рисунках. Це уможливило впевненість щодо вірогідності результатів дослідження.

Загальні висновки за результатами дослідження сформульовано відповідно до визначених основних семи завдань наукового пошуку (ст. 405-411).

Зміст автореферату повністю відображає основні положення, результати дослідження та висновки рукопису дисертації.

Відзначаючи високий науковий рівень дисертаційного дослідження, дозволимо собі висловити деякі дискусійні позиції та побажання:

1. На наш погляд, доцільно було б у роботі назвати чинники (крім суперечностей), які негативно впливають на формування професійної компетентності студентів-музикантів педагогічного коледжу.
2. У підрозділі 4.1. автором виокремлено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування досліджуваної професійної компетентності, однак, не зовсім зрозуміло, яким чином й на основі чого відбувалася аргументація й обґрунтування зазначених педагогічних умов.
3. Робота значно виграла б, якби містила не тільки порівняльний аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду, але й конкретні методи та прийоми професійного навчання, які використовують закордонні колеги і що корисне й цікаве можна було б адаптувати до навчального процесу вітчизняних педагогічних коледжів.
4. У дисертації недостатньо приділяється увага сучасній популярній музиці (особливо естрадній пісні). Вона не знайшла відображення в

методичних міркуваннях автора, хоч саме ця галузь здійснює значний вплив на музично-естетичні вподобання учнівської молоді. Правомірно було б включити цей жанр до міждисциплінарного спецкурсу «Методичні основи компетентнісної музично-педагогічної підготовки майбутнього вчителя музики».

5. Вважаємо, що у формувальному експерименті було б доцільно повніше охарактеризувати чи простежити ті глибинні (емоційні, почуттєві) зміни, які відбулися у респондентів під впливом музичної програми у ході цілеспрямованого педагогічного експерименту.

Проте, висловлені побажання не впливають на загальну високу оцінку виконаної роботи.

Загальний висновок

Дисертація являє собою оригінальне, завершене дослідження актуальної проблеми теорії та методики професійної освіти, відрізняється концептуальною єдністю висунутих теоретичних положень, які спрямовані на вирішення малодосліджених питань формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки, та багатством практичних пропозицій щодо удосконалення освітнього процесу в системі підготовки педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Висновки роботи містять пропозиції, що мають теоретичне і практичне значення для розвитку професійної освіти.

Загалом дисертація М. О. Мороз відповідає вимогам, що пред'являються до виконання докторських дисертацій. Вона містить висунуті автором для прилюдного захисту наукові положення, а також обґрунтовані й ретельно опрацьовані експериментальні результати. Поставлені завдання дослідження розв'язані повністю. У процесі дослідження одержано результати, які можуть бути використані в теоретичній і практичній діяльності учителів музики. Основні теоретичні положення знайшли відображення в публікаціях автора та широко апробовані і впроваджені в освітянську практику різних регіонів України та зарубіжжя.

Вважаю, що дисертаційна робота «Теоретичні та методичні основи формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки у педагогічному коледжі» повною мірою відповідає установленим вимогам пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07. 2013 року зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08. 2015 р., а її автор **Мороз Майя Олександрівна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського,
професор кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та
хореографії

18.01.2021

Б.А.Брилін

